

12. august 2016

Domesticeringens pris: Er hunde i virkeligheden fordummede ulve?

Af professor Peter Sandøe, Københavns Universitet

(Trykt i Weekendavisen den 12. august 2016)

Biologers interesse for, hvad der sker, når vilde dyr kommer i kontakt med mennesker og domesticeres, er voldsomt stigende.

Indtil for nylig interesserede "rigtige" biologer sig ikke for husdyr. De nyttige af husdyrene, landbrugsdyrene, overlod man til husdyrforskerne, som forsøgte at finde ud af, hvordan man gennem fodring, avl, opstaldning og pasning kunne få det størst mulige udbytte af dyrene. Og de økonomisk set mindre vigtige husdyr, såsom hunde og katte, blev helt ignoreret af forskningen.

Gennem det seneste par årtier er der dog sket en interessant ændring, idet biologer med fokus på grundforskning i stigende grad er begyndt at interessere sig for domesticeringen af de vilde dyr. Det dyr, som mere end noget andet er kommet i fokus for biologernes interesse, er hunden, det ældste af vores husdyr, der som bekendt blev til gennem domesticering af tidlige tiders ulve.

Når biologerne er begyndt at interessere sig for domesticerede dyr, er det primært fordi, at der er sket en ændring i forståelsen af, hvad domesticering er. Hvor man tidligere så domesticering som en ren menneskelig intervention, hvor dyret blot var et passivt objekt for menneskers foretagsomhed, er man i stigende grad begyndt at se på domesticering som en proces, hvor dyret selv er en aktiv medspiller.

Så i stedet for at se på hunden som et produkt af, at mennesker har taget ulvehvalpe til sig og er begyndt at avle på dem, ser man i dag snarere hunden som et produkt af, at nogle ulve har fundet en økologisk niche ved at leve tæt på mennesker for at ernære sig af levninger fra menneskers jagtbytte. Dermed bliver det muligt at studere domesticering på samme måde, som man studerer anden form for biologisk udvikling.

Det er ikke kun evolutionsbiologer, som er begyndt at studere hunde. Det samme er etologer, dvs. forskere med interesse for dyrs adfærd. I stigende grad laver man fx blandt disse forskere komparative studier af hunde og ulve for at forstå, hvad det er, domesticeringen har gjort ved hunden. I starten af sommeren havde jeg fornøjelsen af at deltage i det årlige møde for disse forskere, Canine Science Forum. Mere end 200 forskere fra hele verden var draget til Padova for at høre og diskutere det sidste nye inden for det biologiske studie af hunde.

En vigtig udfordring, når man vil lave sammenlignende studier af hunde og ulve, er at adskille arv og miljø. Derfor er der vokset en række forskningsgrupper op, hvor man opdrætter og holder ulve og hunde under sammenlignelige forhold. En af de første og stadig stærkeste grupper virker i Budapest under ledelse af etologen Adam Miklósi. Allerede i 2003 publicerede Miklósi sammen med en række kolleger en indflydelsesrig artikel, som pegede på en vigtig forskel mellem ulve og hunde: nemlig at hunden kigger på menneskets ansigt og dermed skaber grundlag for en videre kommunikation.

I artiklen rapporterede Miklósi en række forsøg, hvor ulve og hunde blev sat til at løse opgaver, som alle endte med en belønning i form af et stykke kød. Det kunne fx være at åbne en dåse, hvori der lå et stykke kød. Her kunne forskerne pege på to områder, hvor hundene synes at klare sig bedre end ulvene. For det første havde hundene ifølge Miklósi's forsøg lettere ved at forstå signalet, når menneskene pegede på, hvor dåserne med kød befandt sig. For det andet var hundene bedre til at søge hjælp hos mennesker.

Det sidste viste sig, når forskerne ændrede forsøget, så det ikke længere var muligt for dyret at lukke dåsen med kødet op. Her var hundene hurtigere til at vende sig om og kigge på det tilstedeværende menneske, end ulvene var. Dette så Miklósi og hans kolleger som et tegn på, at hundene er bedre til at kommunikere med mennesker og dermed udnytte de muligheder, som denne kommunikation giver.

Ideen om de særligt begavede hunde blev dog udfordret i en artikel, som den amerikanske adfærdsforsker Monique Udell publicerede sidste år. Her rapporterede hun resultater fra en lidt ændret udgave af Miklósis forsøg. I stedet for at præsentere dyrene for en uløselig opgave præsenterede hun dem for en opgave, som det krævede en del vedholdenhed at løse. Og det viste sig, at ulvene holdt ved og fik deres belønning, mens hundene meget hurtigere gav op og i stedet kiggede bedende på det tilstedeværende menneske.

Udell konkluderede, at hunde kan have en arveligt betinget tendens til at afholde sig fra at tage selvstændige initiativer. Dette kan give en fordel for hunden, hvis den skal leve på menneskets nåde. De fleste foretrækker nemlig klart en hund, som ikke tager for mange selvstændige initiativer – eksempelvis ved at finde ud af at åbne køleskabet, når den er sulten. På den måde kan man måske sige, at domesticeringen har gjort hunde til uselvstændige væsner, som netop på grund af deres uselvstændighed er nemme at holde for mennesker.

På konferencen i Padova var Miklósi til stede, og en række indlæg kredsede om den problemstilling, som debatten mellem Miklósi og Udell giver anledning til. Et indlæg af adfærdsforskeren Friederike Range fra en forskningsgruppe for komparativ kognition i Wien præsenterede nye resultater, hvor hunde og ulve viser forskellige evner til at løse opgaver. Udgangspunktet for Ranges præsentation var, at forskellen mellem hunde og ulve måske ikke kun har med relationen til mennesker at gøre.

Ifølge Range og hendes kolleger er den væsentligste udviklingsmæssige forskel mellem ulve og hunde, at mens ulve i naturen ernærer sig ved sammen at gå på jagt, så er hunde udviklet til at leve af de madrester, som mennesker efterlader. Denne ændring i levemåde har ført til flere væsentlige forskelle mellem hunde og ulve. Hunde lever ikke i veldefinerede familiegrupper, men er mere individualistiske og promiskuøse; og de er også mindre tolerante over for hinanden end ulve og dårligere til at samarbejde.

Hunde er ifølge Range ikke dummere end ulve; de har bare i kraft af evolutionen fundet en anden måde at løse problemer på – og den ændring skete ifølge hende længe før, det blev almindeligt for mennesker at lukke hunde ind i deres hjem.

Personligt er jeg meget enig med Range i, at det ikke giver mening at sammenligne ulve og hunde ud fra den samme målestok for intelligens. De er hver for sig gode til at overleve i deres respektive nicher; men med menneskets næsten totale dominans på kloden kan man dog samtidig sige, at hunden nok har trukket det længste strå i udviklingskampen.

Kilde: <https://dyreetik.ku.dk/debatindlaeg/domesticeringens-pris/>